Vabaharidusala.

Kirjutanud **A. Leinjärv.**

1. Vabahariduslik üldilme. 1938. a. teostus vabaharidustöö vormiline tõstmine meie ühiskonda arendavate oluliste tegurite hulka, kuna selle ala haldamine Haridusministeeriumis allutati erilisele Noorsoo ja Vabahariduse Osakonnale. Ja sama aasta lõpul väitis prof. dr. A. Koort, et ühe rahva haridusliku taseme määramiseks on õigem tarvitada mõõdupuuna vabaharidustöö intensiivsust kui sundusliku alghariduse vältust.

Vaadeldaval 1939. a. süvenes ning levis see tunnetus avalikkuses. Seejuures võis märgata edu ning õiget suunavalikut. Traditsiooniliselt kujunenud vabaharidustöö mõiste, mis vabaharidustöös näeb täiskasvanute vaimset ja kõlbelist eneseharimist taotlevat tegevust, mis kutselisest edasiharimisest erineb oma üldharidusliku sihiasetusega, osutus selle ala kaasaegsete ülesannete haaramiseks kitsaks. Seepärast tuli siin avardada vastavat mõistet ka kehalise kasvatuse, kutselise edasiharimise ja vabaaja veetmise (klubilise tegevuse) valdkondade hõlmamisega.

Samal ajal jätkus seltskondlikus vabahariduslikus isetegevuses spetsialiseerumine ja ratsionaliseerumine. Võis märgata organisatsioonide rakendumist enam kitsamaile ning kindlapiirilisemaile erialadele või jälle nende tegevusavalduste jagunemist üksikute alade järgi osakondadeks ja harudeks. Säärane tendents mõjustas soodsalt ka paljude keskorganisatsioonide tegevust. Keskuste koostöö avaldus ilmekalt organisatsioonide ja asutiste vahelistes pidevais koostöökorraldustes, nagu õpiringilise töö keskus Eesti Haridusliidu ja üleriigiline karskusnõukogu Eesti Karskusliidu juures, raamatupropagandanõukogud mõnedes maakondades, karskusnõukogud mõnedes kihelkondades jne., või jälle ühisürituste läbiviimiseks loodavais komiteedes ja toimkondades, nagu II Raamatu-nädala peakomitee sihtasutis „Eesti Raamatufondi" juures ühes kohalike komiteedega jne. Selles nähtuses avaldus rahva isetegevuse koordineerimise algus loomuliku evolutsiooni teel.

Riigivõim aitas sellele arengule kaasa tööülesannete jaotamisega, keskuste kokkuviimisega ühisürituste juurde, sihtide ning suundade püstitamisega ja omavaheliste hõõrumiste pehmendamisega. Ühtlasi püüti vabaharidustööle suurema aktiivsusega kaasa tõmmata nii kutselisi kui ka kohalikke omavalitsusi. Seegi avaldas vabaharidustööle soodsat mõju ühelt poolt selle ala osatähtsuse suurema esiletõstmise, teiselt poolt aga nii ainelise kui ka moraalse ja ühtlustava ning lepitava kaasabi näol kohalikus kultuurelus. See kaasabi oli väga vajalik, kuna riiklikku toetust vaadeldaval aastal nagu viimaseil aastail üldse, kahjuks, on jätkunud peamiselt keskorgani-